

LA PARET DEL CEMENTIRI

Ningú coneixia massa bé a en Joan. Era un home molt solitari. Vivia a la casa de la rectoria, al costat de l'ermita i del cementiri, a pocs quilòmetres del poble. A la rectoria feia anys que no hi vivia ningú. En trobar-se fora del poble, lluny de tot arreu i just al costat del cementiri, era difícil que algú hi volgués anar a viure. Però en Joan, que sempre havia tingut problemes econòmics, va accedir de bon grat anar-hi a viure a canvi de fer-ne el manteniment.

En Joan era un personatge enigmàtic. No despertava masses simpaties i potser per això no es relacionava amb els altres. Algunes persones afirmaven que tenia aquest caràcter tan reservat i tan poc sociable per culpa de la guerra. Es deia que en Joan havia hagut de fugir del poble durant la guerra civil. També es deia que fugint cap a Suïssa, havia estat detingut i portat a un camp de concentració on hi hauria viscut experiències horripilants que l'haurien traumatitzat per sempre. La veritat és que es deien moltes coses d'ell i era difícil tenir cap certesa de res.

Una nit de tempesta, en la que plovia i tronava amb molta ràbia, un llamp va caure provocant un estrèpit eixordador i espantós. Per un instant en Joan hagués jurat que la casa li queia al damunt. I ja es predisposava a acceptar el seu destí de morir sepultat allí mateix..., però finalment no va passar res.

De l'ensurt el cor li va fer un batec tan desesperat que li va fer mal. Es va refregar la mà al pit per intentar alleugerir aquell dolor. Quan va mirar al seu voltant i va veure que la casa continuava intacta, va sortir ràpidament a fora, enmig de la intensa pluja, per comprovar què havia estat aquell terrabastall tan terrible. Intentant comprendre què havia passat, va rodejar per fora l'ermita i el cementiri amb algunes dificultats, ja que la tempesta, que feia hores que durava, havia convertit el terra en un fangar i els seus peus s'hi enfonsaven en cada passa que feia. Resseguint les parets exteriors de l'edificació, no va trobar-hi res d'estrany. Llavors va entrar a l'ermita. Les seves passes ressonaven a l'interior de l'edifici enmig de la foscor. Tot

estava bé i no hi havia cap indicati de què podia haver provocat aquell soroll tan terrible. Per últim, només li quedava revisar el cementiri però tampoc hi va veure res d'anormal. De fet, no es va atrevir a entrar-hi. Des de la porta el podia veure tot sencer ja que no era gaire gran. Estranyat i capficat per tot plegat, va tornar a entrar a la casa de la rectoria, on ell vivia, i quan va mirar per la finestra que donava al pati interior del darrera, tot i que era fosc i que plovia moltíssim, va descobrir una muntanya de runa que estava recolzada en una de les parets del pati, la paret que donava al cementiri. Va sortir al pati i es va acostar a aquella muntanya de runa, i immediatament va poder veure com una part de la paret del pati que donava al cementiri s'havia esfondrat, deixant al descobert uns forats grans i negres que eren els nínxols de la paret del cementiri, que havien quedat oberts. Aquest havia estat l'efecte devastador d'aquell llamp. En Joan estava sobresaltat i nerviós. Què se suposava que havia de fer ara a aquestes hores de la nit? No tenia sentit avisar a ningú, ja que en aquella hora de la nit i amb aquella tempesta tan terrible tampoc es podia fer res. A en Joan no li feia cap gràcia tenir aquell espectacle tan macabre allí al pati, a la vista, just davant la finestra del seu dormitori, però tampoc li feia por. Per desgràcia, durant la guerra, ja n'havia vist molts de cadàvers. L'única cosa que podia fer era intentar dormir però no va poder. Durant la resta de la nit li van començar a venir pensaments i visions angoixants sobre persones mortes, algunes eren escenes de la guerra en forma d'imatges esfereïdores que ja creia oblidades per sempre més però que continuaven allí, latents.

L'endemà al matí va sortir el sol. Tot estava moll i enfangat però feia un dia radiant. En Joan es trobava cansat. No estava segur de si finalment havia aconseguit dormir. I aquelles visions que l'havien turmentat durant tota la nit no tenia clar si havien estat records conscients o malsons mentre dormia. De seguida que es va llevar, va sortir corrents cap al pati. D'alguna manera esperava que tot allò que havia vist la nit anterior, la paret del cementiri derruïda al

pati de casa seva mostrant els nínxols oberts, hagués estat només un malson, però no. Al pati, en la paret mig esfondrada que donava al cementiri, s'hi podien veure alguns nínxols oberts i amb els seus fèretres a la vista. En Joan es va quedar pensatiu durant uns instants i va començar a analitzar amb més deteniment tota aquella situació. Va comprovar que la paret de nínxols només havia cedit per la part de darrera, la que donava al pati de casa seva, però que la mateixa paret per l'altre costat, la de les làpides dels nínxols, estava intacta. Així, des dins del cementiri era impossible adonar-se d'aquella destrossa. Llavors un pensament pervers va passar pel seu cap. Ningú, encara que entrés al cementiri, se'n donaria compte del que havia passat. Així doncs, no calia avisar a ningú. Ell ja es dedicaria a tornar a aixecar la paret del seu pati i a tornar a tapiar els nínxols que havien quedat al descobert; això sí, una vegada hagués escorcollat totes aquells nínxols a la recerca d'objectes de valor com joies, anells, collarets, arracades, dents d'or o fins i tot medalles i monedes. Mai rebia visites a casa seva, pensava en Joan; per tant, era impossible que el descobrissin. I si algú trucava a la seva porta n'hi havia prou en sortir i atendre'l fora, i, sobretot, no deixar-lo entrar.

Dit i fet, en Joan es va posar mans a la obra. Es va posar una mascareta de les que utilitzava quan havia d'ensulfatar els cultius del voltant, es va enfilear amb una escala i va començar a estirar els fèretres i a treure'ls dels nínxols, i a deixar-los caure al terra. Alguns fèretres estaven tan corcats i tan fets malbé que, en xocar contra el terra es desmuntaven i s'obrien, i les poques restes que quedaven dels seus malaguanyats ocupants anaven rodolant per terra mostrant alguns ossos o algun crani mig embolcallats per robes brutes i podrides. Posteriorment en Joan va estendre tota la muntanya de restes i de runa per tot el pati, aplanant-la amb un rasclat. Això li va ocupar diverses hores fins a l'hora de dinar. Després de dinar en Joan va anar a demanar prestat un detector de metalls a un veí que sabia que tenia aquesta afició i dels pocs amb qui es parlava; i, quan va tornar, es va dedicar a buscar objectes

de valor entre aquell munt de desferres fins que pràcticament es va fer fosc i ja no s'hi veia. Va aconseguir trobar algunes coses... Va haver de treure un anell dels ossos d'un dit i també va haver d'acabar esclafant una mandíbula amb un martell per a alliberar-ne una dent d'or. La veritat és que li feia menys repugnància del que recordava... I recordava els seus anys d'empresonament al camp de concentració de Mauthausen-Gusen, on miraculosament va aconseguir ser seleccionat per a treballar, cosa que li va salvar la vida.

De nit, en Joan, assegut davant la taula del menjador, observava el seu botí mentre intentava recordar el nom d'aquelles cases d'empenyorament de Barcelona a les que anteriorment ja hi havia hagut de recórrer. De cop i volta, una corrent d'aire sobtada va apagar les flames que fins aquell instant havien estat cremant tranquil·la i plàcidament a la llar de foc del menjador i en Joan es va sobresaltar. Com podia haver-se apagat el foc d'aquesta manera tan ràpida? En Joan va tornar a encendre el foc i la nit va transcórrer en la més absoluta calma. Passaven les hores però en Joan no aconseguia dormir. Anava repassant mentalment tota la situació que acabava de viure: la tempesta, l'esfondrament de la paret, les restes dels cadàvers, la cerca d'objectes amb el detector de metalls... En Joan es deia a si mateix que tot plegat havia estat un accident i que ell només havia aprofitat l'avinentsa. Aquells difunts ja no necessitarien mai més cap d'aquests objectes i en canvi ell sí que necessitaria tot el que en pogués treure... I li van tornar a venir records difusos, en forma de flaixos, de la seva estada a Mauthausen, imatges de persones recent arribades al camp de concentració, fent cua i esperant un destí horrible sota l'atenta mirada d'aquells soldats que les observaven impassiblement i que les obligaven a moure's i a col·locar-se en diferents files, a cops i empentes. En Joan, juntament amb altres presoners com ell, expressament seleccionats per a treballar, anaven recollint tots les pertinences que els soldats alemanys els obligaven a sostreure als nouvinguts i les anaven apilant separadament. Hi havia una muntanya d'ulleres, una altra de rellotges de mà, una altra

de medalles i creus, una altra de carteres, una altra d'objectes diversos com encenedors, cigarretes i petaques per a portar-hi alcohol... Quan ningú el veia, en Joan, amb molta discreció, agafava algun petit objecte de valor i se l'amagava per tal de poder-lo bescanviar més tard per alguna altra cosa com cigarretes o algun medicament. Algun cop fins i tot s'havia hagut d'empassar algun medalló que havia robat per por a que un soldat que el mirava amb desconfiança l'acabés descobrint. I és que en Joan sabia perfectament que la gran majoria d'aquells nouvinguts al camp de concentració ja no necessitarien mai més res de tot allò.

De cop i volta, uns trucs a la porta el van desvetllar d'aquests pensaments. Es va aixecar de la cadira i, abans que travessés tot el passadís fins arribar a la porta, va tornar a sentir els trucs a la porta però aquesta vegada molt més forts i insistents. En Joan es va espantar i es va quedar paralitzat de terror. Mai tenia visites. I per què picaven tan fort a la porta? És que potser l'havien vist sostraiant les pertinences als morts, avui, al pati de casa? Venien a arrestar-lo per això? A amenaçar-lo, potser? En Joan estava tot tensionat i era incapaç de moure's. A poc a poc, intentant no fer soroll, es va acostar a la finestra, va córrer la cortina cap a un costat amb molta cura i es va atansar per a mirar a l'exterior. La nit era molt fosca i a fora no es veia a ningú. En Joan va tornar a cobrir la finestra amb la cortina i va acabar d'arribar fins a la porta. La va obrir amb molt de compte i va comprovar com, efectivament, allí no hi havia ningú. Què havia estat allò? Una broma pesada? O algú que sabia el que havia fet i que l'havia vingut a advertir? Però qui podia saber el que en Joan havia fet, a part dels difunts...? En Joan va intentar posar-se a dormir mentre pensava en tot això. De camí cap al seu dormitori va fixar-se en que el foc s'havia tornat a apagar i el va tornar a encendre.

De bon matí l'aire era molt fresc. En Joan, tot bevent el cafè de l'esmorzar, anava pensant en tot el que havia de fer. Havia d'intentar vendre aquelles pertinences quan més aviat millor i

havia de tornar a tapiar la paret. Però què en faria d'aquella runa i d'aquelles restes humanes? Segurament el més pràctic seria tornar a posar aquelles restes a l'interior dels nínxols, encara que fos de qualsevol manera, i tornar-los a tapiar. En Joan, va recuperar un diari que feia temps que tenia per casa i on s'hi podia llegir un anunci d'una casa d'empenyoraments. Es va apuntar el telèfon d'aquest negoci i se'n va anar a l'oficina de correus del poble, a on hi havia un telèfon públic. Quan va demanar de trucar-hi, li van dir que no era possible perquè la tempesta havia fet malbé la connexió, però que en pocs dies esperaven tenir-ho resolt. En Joan, decepcionat va tornar a casa seva.

En Joan notava que alguna cosa havia canviat. Ara, cada vegada que treia el cap al pati i veia aquells nínxols oberts i totes aquelles restes escampades pel terra, li entraven esgarrifances. I per res del món es veia capaç de tornar a agafar aquelles restes humanes i tornar-les a posar a dins dels nínxols, encara que fos barroerament. Les va amuntegar en una muntanyeta i les va ruixar amb gasolina i finalment les va incendiar. El foc cremava amb violència i ràpidament tot va quedar reduït a cendres. En Joan va entrar a casa seva i va seure altre cop davant la seva taula, observant les pertinences que havia robat dels difunts, mentre es confortava amb la calor de la seva llar de foc encesa. Es va quedar pensatiu una bona estona. En Joan es reconfortava pensant que, havent cremat les restes dels cossos dels difunts, era impossible que ningú li reclamés res. Que si aquells morts haguessin volgut aixecar-se i recuperar les seves pertinences i castigar-lo a ell, ara els hi seria completament impossible perquè ja no existien, ara només eren cendres. Òbviament era un pensament idiota, els morts no s'aixequen, ni reclamen res ni tampoc es vengen. Però quan algú té por, quan algú té moltíssima por, o quan algú té molts remordiments, no hi ha cap pensament que li sembli idiota, i per un moment podria donar credibilitat a qualsevol fet per inverosímil que pogués semblar. El cap d'en Joan, afectat per la son i també per alguns gots de vi, bullia en fantasies delirants i imaginacions

horribles sobre morts que sortien de les seves sepultures i que l'atacaven ell. Per evitar-ho, va intentar pensar sobre alguna cosa autèntica i real, i la cosa més autèntica i real que li venia al cap en forma de record va ser l'odi que va sentir dels seus companys de Mauthausen, alguns fins i tot compatriotes seus, que, amb la mirada, l'acusaven de traïdor quan ell els hi havia de sostroure i recollir les seves pertinences personals i entregar-les als oficials nazis. Es podria haver negat a fer aquesta feina tan odiosa? A quin preu? D'alguna manera esperava que els seus compatriotes l'entenguessin i el perdonessin, però això no va passar mai. Finalment, en acabar-se la guerra, en Joan, com tots els altres presoners del camp, va ser rescatat. Però mai va poder evitar el rebuig i l'odi que li professaven els supervivents que l'havien vist treballar per als nazis, i prou que se'n van encarregar de fer-li la vida difícil durant els anys següents, motiu pel qual va romandre en la més absoluta pobresa i marginació durant molts anys.

Submergit en tots aquests desagradables pensaments, en Joan es va anar abandonant en un son cansat i profund durant bona part de la nit. De cop es van sentir trucs a la porta. En Joan es va despertar sobresaltat. S'havia quedat dormit i el foc s'havia apagat deixant tota l'estança en una gran foscor. però aquest cop va reaccionar diferent i no deixaria que truquessin un altre cop a la porta i marxessin corrents. Tot i que pràcticament no s'hi veia, va agafar un ganivet de sobre la taula i es va atansar ràpidament cap a la porta de casa seva. La va obrir amb determinació buscant a l'impertinent que havia trucat. I, altra vegada, no hi havia ningú a fora la casa. Un impuls el va fer tornar a entrar, travessar la casa i sortir al pati. Ja només quedava una pila de cendra al pati i aquelles maleïdes restes havien desaparegut per a sempre més. De bon matí es dedicaria a tapiar els nínxols i tornaria a intentar trucar a la casa d'empenyoraments. Intrigat, va tornar a entrar a la casa i amb un gran espant va descobrir una silueta humana al bell mig del menjador. En Joan va reaccionar aixecant-li el ganivet que encara duia a la mà.

-Hola Joan

-Qui és vostè?! Què hi fa aquí?! Com ha entrat?!

-La porta de fora estava oberta. Perdoni'm que el visiti a aquestes hores de la nit. He fet un viatge llarguíssim per a venir-lo a trobar i vull que m'ensenyi aquestes pertinences que té.

-Vostè ve de la casa d'empenyoraments? Com ha sabut que...?

En Joan no entenia res. No havia aconseguit parlar mai amb la casa d'empenyoraments. Ningú podia saber que ell tenia aquelles pertinences. Era totalment impossible. Aquella ombra es va desplaçar àgilment cap a la taula, on al damunt hi havia les pertinences dels difunts.

-Sap Joan? Les pertinences personals conserven una part de l'ànima dels seus propietaris i d'alguna manera hi continuen connectades, per sempre. Són objectes molt poderosos...

En Joan continuava sense veure la cara a aquella ombra i continuava sense entendre qui era aquella persona i què hi feia allí. I per això encara no s'atrevia a deixar anar el ganivet.

-Joan, agafar les pertinences personals dels presoners perquè els soldats li obligaven, és una cosa... Però agafar les pertinences personals d'aquests difunts als quals vostè ha tret expressament dels seus nínxols...

En Joan estava aterroritzat. Qui coi era aquella persona o "allò"?! Què volia d'ell?! Per què li deia tot allò? I perquè se li anava acostant d'aquella manera tan amenaçadora?

-Deixi'm en pau! Marxi d'aquí! Que no em sent?! - Va cridar en Joan, desesperat. Però l'ombra es va atansar fins a cobrir-lo totalment en una foscor absoluta.

La veritat és que ningú va veure en Joan durant els següents deu anys, fins que es van fer les obres de l'ampliació del cementiri de l'ermita, que ja havia quedat molt petit. I va ser precisament en aquestes obres, que accidentalment s'hi va tornar a obrir un esvoranc en una de les parets de nínxols, on hi van trobar el que quedava del pobre Joan. Era evident que l'havien enterrat viu, ja que estava lligat i amordassat, i amb un cartell de fusta prima sobre el seu pit que hi deia: "*PROFANADOR DE TOMBES I LLADRE*".